

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

สิทธิเด็กกับการกระทำความผิด

จัดทำโดย ดร. พรรณรัตน์ เกรียงวัฒนา
รหัส ๖๑๐๖๒๖

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๖
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สิทธิเด็กกับการกระทำคามผิด

ดร. พรรณรัตน์ เกรียงวัฒนา^๑

บทนำ

จากข่าวสารที่ถูกนำเสนอโดยสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจากหน้าหนังสือพิมพ์ รายการข่าวที่นำเสนอในโทรทัศน์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ทั่วไป ข่าวหนึ่งที่จะพบเห็นเป็นประจำก็คือข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กและ เยาวชน กระทำคามผิด ซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นจนบางรายกลายเป็นอาชญากรรมสะเทือนขวัญ ไม่ว่าจะเป็นข่าวนักเรียนยกพวกตีกันจนถึงแก่ความตาย การปิดถนนสาธารณะ เพื่อแข่งรถจักรยานยนต์ การยกพวกไปกลุ่มรวมทำร้ายคนที่ทำให้ไม่พอใจในเรื่องเล็กน้อยๆ จนถึงแก่ชีวิต ซึ่งในบางครั้งก็มีการทำร้ายผิดตัว การแก้แค้นจนนำไปสู่การฆาตกรรม ซึ่งสถานการณ์การกระทำ ผิดของเด็กและเยาวชน มีอัตราการเกิดที่สูงขึ้นมาก อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่สร้างความหวุ่นวิตกให้แก่สังคมเป็นอย่างมาก ถ้าเราไม่สามารถควบคุมและหยุดยั้งปัญหาเหล่านี้ ซึ่งที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนอันควรจะเป็นกำลังที่สำคัญในอนาคต ประเทศจะอยู่ในสถานะเช่นไร

จากการสำรวจพบว่าเด็กและเยาวชนในชุมชนเมืองและท้องถิ่นที่กำลังเติบโตเป็นเมืองใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่ เพศเสรีในเด็กวัยรุ่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรมีอารมณ์และพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ปัญหายาเสพติด ยึดติดกับวัตถุนิยม ก่ออาชญากรรม คุณธรรมจริยธรรมเสื่อมถอย ใช้เวลาว่างเชิงสร้างสรรค์ลดลง ติดและใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่เหมาะสม ติดสื่อลามกอนาจาร การมีเพื่อนใหม่ทางอินเทอร์เน็ต มีพฤติกรรมนอนตื่นสาย เนื่องจากใช้เวลาค่าคืนกับสื่อมีลติมีเดีย มีสภาพร่างกายอ่อนแอ ออกกำลังกายน้อย ขาดจิตอาสาและสำนึกสาธารณะ เป็นต้น

สิ่งที่กล่าวมาเป็นภาพที่ทุกคนมองเห็นจนอาจกลายเป็นสิ่งคุ้นเคยและยอมจำนนของคนของบางส่วน เพราะเรายอมรับว่าเป็นปัญหาจากหลายฝ่าย จนไม่ทราบว่าจะแก้ปัญหาให้ตรงจุดได้อย่างไร หรือควรจะเริ่มต้นที่ตรงไหนก่อน เช่นการไม่สามารถอบรมสั่งสอนลูกของพ่อแม่ในสังคมปัจจุบัน จากการยอมรับกระแสการอบรมสั่งสอนแบบตะวันตก แต่ยังคงเลี้ยงดูแบบตะวันออก ภาวะเศรษฐกิจและกระแสวัตถุนิยม การเลียนแบบจากภาพยนตร์ กระแสสังคมไร้สาย การขาดสามัญสำนึก ฯลฯ รวมถึงการละเว้นหรือไม่เข้มงวดและไม่ต่อเนื่องของผู้บังคับใช้กฎหมาย แต่สิ่งหนึ่งที่เรอาจมองข้ามไปคือ ปัญหาที่เกิดจาก "สิทธิเด็ก"

ปัญหาที่นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมในเด็กและเยาวชน

๑. ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ถ้าเรามองย้อนกลับไปในอดีตก่อนปี ๒๕๐๐ สังคมไทยในยุคนี้ยังคงความเป็นสังคมตะวันออกอยู่มาก ครอบครัวยังเป็นครอบครัวใหญ่ มีพี่น้องหลายคน จะรวมหรืออาศัยอยู่

^๑ นายกษมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล , ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมหลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” (นธป.) รุ่นที่ ๖ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ใกล้เคียงกัน จึงมีคำว่าลูกหลานเต็มบ้าน มีปู่ย่าตายาย พี่ป้าหน้าอา ช่วยกันดูแลอบรมสั่งสอน เป็นหูเป็นตา มีความรักความอบอุ่น เด็กจะมีพี่น้องหรือญาติที่เขารู้สึกไว้วางใจ พุดคุยปรึกษาได้ เด็กมีที่พึ่งทางจิตใจ ขดเหลือก็หิวยิ้มไหว้วานกันได้ ความต้องการเพื่อนจึงอยู่ในระดับที่ปลอดภัย มีความรัก ความผูกพันในครอบครัวสูง การแข่งขันในด้านต่างๆก็ยังไม่มากเท่าในปัจจุบัน สิ่งดึงดูดใจสำหรับเด็กยังมีไม่มากนัก เด็กได้เห็นความเหน็ดเหนื่อยของพ่อแม่ มีความเข้าใจเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือครอบครัว เมื่อทำผิดก็ถูกลงโทษหนักบ้างเบาบ้าง ซึ่งความผูกพันดังกล่าวได้สร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวให้กับคนไทย ทำให้คนไทยเป็นคนมีความสุข อ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพเรียบร้อย ว่างนอนสอนง่าย และให้อภัยง่าย

ต่อมาสังคมไทยรับเอาอารยธรรมของตะวันตกเข้ามาอย่างรวดเร็ว การใช้ชีวิตครอบครัวเปลี่ยนไป กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นเป็นลำดับ ความต้องมีลูกน้อยลงเหลือเพียงหนึ่งหรือสองคนเป็นส่วนใหญ่ เมื่อมีลูกน้อยพ่อแม่ก็จะให้ความสำคัญและความคาดหวังในเด็กสูงมาก จึงเอาเวลาเกือบทั้งหมดไปใช้ในการสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว พยายามหาเงินให้มากที่สุด เพราะต้องเตรียมเงินเพื่อให้ลูกเข้าโรงเรียนมีชื่อเสียง เพื่อไว้ซื้อสิ่งที่ลูกอยากได้ โดยลืมคิดไปว่าเด็กเล็กไม่ได้ต้องการเงิน เด็กเล็กต้องการความอบอุ่นความรัก ความเข้าใจ การอบรมสั่งสอน เมื่อพ่อแม่เอาเวลาไปหารายได้ จึงไม่มีเวลาให้กับเด็กก็จำต้องจ้างพี่เลี้ยงทำให้เด็กโตมาอย่างไม่มีคุณภาพ ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอน ไม่รู้ผิดชอบชั่วดี เมื่อไม่ได้อบรมสั่งสอนกันมาแต่เล็ก โตขึ้นเมื่อเกิดปัญหาพ่อแม่จึงไม่สามารถตักเตือนห้ามปรามได้ อีกทั้งเป็นธรรมดาที่พี่เลี้ยงจะไม่กล้าขัดใจเด็ก เด็กก็จะถูกตามใจจากพี่เลี้ยงอยู่แล้ว แต่พ่อแม่ก็ต้องพยายามเอาใจเด็กให้มากขึ้นอีกเพราะกลัวลูกจะรักแต่พี่เลี้ยง ดังนั้นเด็กจะถูกตามใจจนเกินขอบเขต จะเอาอะไรต้องได้ จะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไรได้หมดเป็นสาเหตุให้เด็กขาดการเรียนรู้ในการปรับตัว กลายเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่รับฟัง ไม่สนใจคนอื่น ขาดการยั้งคิด เจ้าอารมณ์ เห็นความสำคัญของตนเองเท่านั้น

๒. ปัญหาจากเศรษฐกิจ

นอกจากวัฒนธรรมการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูลูกแบบตะวันตกแล้วแนวคิดเรื่องวัตถุนิยม หลงใหลแบรนด์เนม ไล่ตามสินค้าไอที กลัวตกยุค เพลิดเพลินกับการใช้เครดิตการ์ด ซื้อของเงินผ่อน ซื้อออนไลน์ ซื้อของราคาถูกที่ไร้คุณภาพฯ พฤติกรรมเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตของคนในเมืองใหญ่ อันจะนำมาซึ่งปัญหาทางเศรษฐกิจในครอบครัว และเมื่อเศรษฐกิจถูกจัดให้มีความสำคัญเป็นอันดับแรก เวลาของครอบครัวในการดูแลอบรมสั่งสอนบุตรหลานก็ถูกใช้ไปกับการหาเงิน ศีลธรรมจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณที่เคยอบรมถ่ายทอดกันมารุ่นสู่รุ่นก็ถูกมองข้ามความสำคัญ กลับแก้ปัญหานี้โดยการส่งต่อให้ครูเป็นผู้รับหน้าที่ ซึ่งครูเองก็เจอปัญหาเดียวกัน ปัญหาปากท้องของตัวเองก็แก้ไม่ได้อยู่แล้ว ปัญหาครูเรียนล้นห้อง ปัญหาจากระบบการศึกษาทั้งด้านวิชาการ และการบริหารหารปกครอง เกรงกลัวการร้องเรียนจากผู้ปกครอง ดังนั้นความหวังที่จะให้ครูเป็นผู้อบรมคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นสิ่งเลือนลาง

๓. ปัญหาจากสื่อและเทคโนโลยี

แรงบวกที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำ ความความผิดรุนแรงขึ้นนั้นคือ

อานูภาพของสื่อ เช่นภาพยนตร์จากต่างประเทศทั้งจากซีกโลกตะวันตกและจากประเทศในเอเชียด้วยกัน ที่มีแต่ความก้าวร้าว การใช้ความรุนแรง อาชญากรรมต่างๆที่ทำให้อาชญากรดูเหมือนเก่งกล้าจนกลายเป็นวีรบุรุษหรือไอ้ดอลของเยาวชนบางกลุ่ม ความหยาบคายก้าวร้าวในวงครีวต่อผู้ใหญ่ ครูอาจารย์เริ่มเข้ามาในสังคมไทย เทคโนโลยี การสื่อสารที่ไร้ขอบเขตทำให้โลกดูเหมือนเล็กลง การรับข้อมูลในทุกๆด้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว และไม่มีการสกัดกั้นในประเทศไทย คนไทยเป็นชนชาติที่สามารถดูดซับและลอกเลียนอารยธรรมอื่นได้รวดเร็วมาก จึงไม่ใช่เรื่องแปลกอีกต่อไป ที่เราได้เห็นเด็กของเราปิดประตูกระแทกใส่หน้า หรือลุกขึ้นมาชี้หน้าด่าว่าบุพการี ทำร้ายคนอื่นอย่างไม่รู้รู้สึกสะทกสะท้าน ประกอบกับปัญหาเศรษฐกิจ ระบบทุนนิยม วัตถุนิยม การให้ความสำคัญกับการหาเงินมากกว่าคุณค่าของความอบอุ่น ความรัก และความเข้าใจภายในครอบครัว ซึ่งแรงบวกเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นตัวเสริม ทำให้วัฒนธรรมอันอ่อนโยนดีงามของไทยก็ค่อยๆกลายเป็นภาพในอดีตเท่านั้น

๔. ปัญหาจากยาเสพติด

ซึ่งถือเป็นปัญหาใหญ่และสำคัญมาที่เป็นสาเหตุสำคัญของการกระทำ ความผิดและอาชญากรรมในเด็กและวัยรุ่น ซึ่งทั่วโลกกำลังเผชิญและพยายามหาหนทางแก้ไข

๕. ปัญหาทางด้านกฎหมาย

ท้ายสุดอันเป็นแรงหนุนที่ทำให้สังคมเกิดความรุนแรงจากการกระทำ ความผิดของเยาวชนอีกระดับหนึ่ง ซึ่งคนมองข้ามคือ "สิทธิมนุษยชน" และ "สิทธิเด็ก"

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก คือ ข้อตกลงระหว่างประเทศที่จัดทำขึ้นโดย คณะกรรมาธิการด้านสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติ โดยได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชา สหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ในปี ๒๕๓๒

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กบอกลงนิยาม "เด็ก" หมายถึงบุคคลทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี รวมหลักการสำคัญ คือ การไม่เลือกปฏิบัติ และเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก โดยมีเนื้อหา ๔ ด้าน ได้แก่

- ๑) สิทธิในการอยู่รอด ได้รับการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน มีสันติภาพ และความปลอดภัย
- ๒) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา มีครอบครัวที่อบอุ่น ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีภาวะโภชนาการที่เหมาะสม
- ๓) สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง ให้รอดพ้นจากการทำร้าย การถูกล่วงละเมิด การถูกทอดทิ้ง และการแสวงประโยชน์ในทุกรูปแบบ
- ๔) สิทธิที่ในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แสดงออก การมีผู้รับฟัง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อตนเอง

ปัจจุบัน อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่ได้รับการรับรองมากที่สุดในโลก ซึ่งเกือบทุกประเทศ (๑๙๖ ประเทศ) ได้เข้าเป็นภาคีแล้ว โดยประเทศไทย ได้ลงนามเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

ปี๒๕๔๖ ประเทศไทยได้ออกกฎหมายในการปกป้องคุ้มครองเด็ก คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ มีสาระสำคัญ ดังนี้

“เด็ก” หมายถึง บุคคลที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี บริบูรณ์แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนฯ มาตรา๔

“เด็ก” ตามกฎหมายหมายความ่า บุคคลอายุเกิน ๗ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์

"เยาวชน" หมายความว่า บุคคลอายุเกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์

กฎหมายได้ให้การปกป้องคุ้มครองเด็กไว้ โดยได้ทำการกำหนดหน้าที่ของผู้ปกครอง ผู้ที่เป็นคนเลี้ยงดู รวมถึงบุคคลทั่วไป ในอันที่ต้องปฏิบัติและไม่พึงกระทำต่อเด็กเอาไว้อย่างชัดเจน ผู้ที่ทำการฝ่าฝืนย่อมมีโทษทั้งทางปกครองและทางอาญา

สำหรับผู้ปกครองและผู้ที่เป็นคนเลี้ยงดู

กฎหมายได้บัญญัติไม่ให้กระทำการดังต่อไปนี้

- การทอดทิ้งเด็กไว้ในสถานที่รับเลี้ยง หรือสถานพยาบาล หรือไว้กับบุคคลที่รับจ้างเลี้ยงเด็ก หรือในที่สาธารณะ หรือสถานที่ใดๆก็ตามแต่โดยมีเจตนาที่จะไม่รับเด็กกลับ
- ละทิ้งเด็กไว้ในสถานที่ใดๆ โดยไม่จัดให้มีการป้องกันดูแลสวัสดิภาพ หรือให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม
- จงใจหรือละเลยไม่ทำให้สิ่งที่เป็นแก่นการดำรงชีวิต สุขอนามัยจนอาจทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก
- ปฏิบัติต่อเด็กในแบบที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโต หรือพัฒนาการของเด็ก
- ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการเลี้ยงดูโดยไม่ถูกต้อง

สำหรับบุคคลทั่วไป

กฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

- กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก
- จงใจหรือละเลยไม่ทำให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิต หรือการรักษาพยาบาลแก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตน จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก
- บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร หรือ น่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด
- โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ด้วยประการใด เพื่อรับเด็กหรือยกเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่มีโชฎาติของเด็ก เว้นแต่เป็นการกระทำของทางราชการ หรือได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว
- บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทาน หรือการกระทำผิดหรือกระทำความผิดด้วยประการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก
- ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใด หรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน สถานค้าประเวณี หรือสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเข้า
- ใช้ จ้าง หรือวานเด็กให้ทำงาน หรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ มีผลกระทบต่อกรเจริญเติบโต หรือขัดขวางต่อพัฒนาการของเด็ก

- บังคับ ชู่เชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬา หรือให้
กระทำการใด เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้าอันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อ
การเจริญเติบโต หรือพัฒนาการของเด็ก หรือมีลักษณะเป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก
- บังคับ ชู่เชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมี
ลักษณะลามกอนาจาร ไม่ว่าจะไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด
- จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์
- ห้ามโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูล
เกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ
หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

นอกจากสิ่งที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ยังมีการระบุถึงสิทธิ ที่เด็กพึงได้รับไว้ใน
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Right of Child) อีกด้วย โดยมีเนื้อหา ดังนี้

ตามที่ได้ระบุในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็คนั้น คำนึงถึงว่า เด็กโดยเหตุที่ยังไม่เติบโต
เต็มที่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ จึงต้องการการพิทักษ์และการดูแลเป็นพิเศษ รวมถึงต้องการการ
คุ้มครองทางกฎหมายที่เหมาะสมทั้งก่อนและหลังการเกิด

ข้อ ๑๒ รัฐภาคีจะประกันแก่เด็กที่สามารถมีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้แล้ว ซึ่งสิทธิที่จะแสดง
ความคิดเห็นเหล่านั้นโดยเสรีในทุกๆ เรื่อง ที่มีผลกระทบต่อเด็ก ทั้งนี้ ความคิดเห็นดังกล่าวของเด็กจะ
ได้รับการพิจารณาตามสมควรแก่อายุและวุฒิภาวะของเด็กนั้น ทั้งนี้เด็กจะได้รับโอกาสที่จะมีสิทธิ
มีเสียงในกระบวนการพิจารณาทางตุลาการ และทางปกครองใดๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็ก ไม่ว่าจะโดยตรง
หรือโดยผ่านผู้แทน หรือองค์กรที่เหมาะสม ในลักษณะที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีปฏิบัติตามกฎหมาย
ภายใน

ข้อ ๓๗ รัฐภาคีประกันว่า

ก) จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย
ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการ
ปล่อยตัว สำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ข) จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยผลการ
การจับกุมกักขังหรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และ
ให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม

ค) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความ
เคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะต้องถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะ
พิจารณาเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และเด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อ
กับครอบครัวทางหนังสือโต้ตอบและการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ

ง) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทาง
อื่นที่เหมาะสมโดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของเขา
ต่อศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่น ที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลัน

ต่อการดำเนินการเช่นว่า

ข้อ ๔๐

๑. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าฝ่าฝืนกฎหมายอาญาที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น ในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

๒. เพื่อการนี้ และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของตราสารระหว่างประเทศ รัฐภาคีประกันว่า

ก) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าฝ่าฝืนกฎหมายอาญา โดยเหตุแห่งการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำนั้นเกิดขึ้น

ข) เด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหาหรือตั้งข้อหาว่าฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุดจะได้รับหลักประกันดังต่อไปนี้

(๑) ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

(๒) ได้รับแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสมโดยผ่านบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย และจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เพื่อการเตรียมและการสู้คดีของเด็ก

(๓) ได้รับการตัดสินโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลาง ในการพิจารณาความอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมเว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคำนึงถึงอายุของเด็กหรือสถานการณ์บิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

(๔) จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถามหรือซักค้านพยาน และให้พยานของตนเข้ามามีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน

(๕) หากพิจารณาว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ก็ให้การวินิจฉัยหรือมาตรการใดที่กำหนดโดยผลของการวินิจฉัยนั้น ได้รับการทบทวนโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในระดับสูงขึ้นไป

(๖) ให้ความช่วยเหลือของล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากเด็กไม่สามารถเข้าใจ หรือพูดภาษาที่ใช้อยู่

(๗) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา ให้เคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็กอย่างเต็มที่

๓. รัฐภาคีจะหาทางส่งเสริมให้มีการตรากฎหมาย กำหนดกระบวนการวิธีพิจารณา จัดตั้งหน่วยงานและ สถาบันซึ่งจะใช้เป็นการเฉพาะกับเด็กที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าฝ่าฝืน

ฝืนกฎหมายอาญา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ก) การกำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถูกถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอาญาได้

ข) เมื่อเห็นว่าเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับปรารถนา ให้กำหนดมาตรการที่จะใช้กับเด็กเหล่านั้น โดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่าสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมาย จะได้รับการเคารพอย่างเต็มที่อยู่

๔. การดำเนินการต่าง ๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล แนะแนว และควบคุม การให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การอุปการะดูแล แผนงานการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ และทางอื่นนอกเหนือจากการให้สถาบันเป็นผู้ดูแล จะต้องมิใช่เพื่อประกันว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และได้สัดส่วนกับทั้งสภาพการณ์และความผิดของเด็ก

ความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน

ตามประมวลกฎหมายอาญาได้ระบุความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนออกเป็นสี่ช่วงอายุ ดังนี้

มาตรา ๗๓ เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายระบุเป็นความผิดเด็กนั้น **ไม่ต้องรับโทษ** ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๗๔ เด็กอายุเกินสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด **เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ** แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้

(๒) ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวางเด็กนั้น ไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินสามปีและกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควร จะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่า จะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

(๓) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของเด็กนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๕๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของเด็กนั้น

(๔) ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแล

เด็กนั้นได้ หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นว่านี้ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ หรือ

(๕) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (๒) (๓) (๔) และ (๕) นั้น ถ้าในขณะใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เอง หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรมและสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้

มาตรา ๗๕ ผู้ใดอายุกว่าสิบสี่ปี แต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้**จัดการตาม**
มาตรา ๗๔ หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิด**ลงกึ่งหนึ่ง**

มาตรา ๗๖ ผู้ใดอายุกว่าสิบเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น **ลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้**

มาตรา ๗๗ ในกรณีที่ศาลวางข้อกำหนดให้บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ ระวังเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตามความในมาตรา ๗๔ (๒) ถ้าเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้นภายในเวลาในข้อกำหนด ศาลมีอำนาจบังคับบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ ให้ชำระเงินไม่เกินจำนวนในข้อกำหนดนั้น ภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควร ถ้าบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ไม่ชำระเงิน ศาลจะสั่งให้ยึดทรัพย์สินของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ เพื่อใช้เงินที่จะต้องชำระก็ได้

ในกรณีที่ศาลได้บังคับให้บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ ชำระเงินตามข้อกำหนดแล้วนั้น ถ้าศาลมิได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งที่ได้วางข้อกำหนดนั้นเป็นอย่างอื่นตามความในมาตรา ๗๔ วรรคท้าย ก็ให้ข้อกำหนดนั้นคงใช้บังคับต่อไป จนสิ้นเวลาที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดนั้น

มาตรา ๗๘ เมื่อปรากฏว่า “มีเหตุบรรเทาโทษ” ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

เหตุบรรเทาโทษนั้น ได้แก่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โหดเขลาเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุกแกโทษต่อเจ้าพนักงาน หรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะทำนองเดียวกัน

มาตรา ๗๙ ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิด นำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้น มาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป

กรณีตัวอย่างความผิดร้ายแรงที่เกิดจากเด็กและเยาวชน

กรณี นายสาทิพย์ สาแก้ว หรือ “หมูหยอง” เยาวชนอายุ ๑๗ ปี ซึ่งเคยมีประวัติก่อคดีฆ่าชิงทรัพย์ ขณะมีอายุ ๑๓ ปี เมื่อปี ๒๕๕๕ ที่จังหวัดบุรีรัมย์ และในปี ๒๕๕๙ (อายุ ๑๗ ปี) ได้ก่อคดีฆ่าชิงทรัพย์ น.ส.อัญชลี เทียนนาค ที่เขตกรุงเทพฯ ระหว่างหนีคดีขอประกันตัวในชั้นศาลได้หลบหนีมาอยู่ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ก็ได้ก่อคดีฆ่าโหดเผาฝังดินอำพรางคดี นายนิรันดร์ สร้อยสูงเนิน ในปี ๒๕๖๐

ต่อไปนี้เป็นคำให้สัมภาษณ์ ซึ่งตอบพร้อมสีหน้าเฉยชามากเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น อันเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นปัญหาสังคมและการไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายอย่างยิ่ง

นักข่าว -	ทำไมถึงต้องฆ่า
หมูหยอง -	อยากได้รถ
นักข่าว -	รู้สึกเสียใจไหมที่ทำลงไป
หมูหยอง -	เฉยอะ ไม่รู้สึกอะไร ก็เหมือนฆ่ามด ฆ่าปลา
นักข่าว -	อยากจะไปขอโทษพ่อแม่เขาไหม
หมูหยอง -	ไม่อะ ขอโทษไปก็ไม่มีความหมาย

การลงโทษเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรงในต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกา

ตัวอย่างแรก เด็กชายอายุ ๑๐ ขวบ ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย ทำร้ายร่างกายหญิงชราวัย ๙๐ ปี จนเสียชีวิต สาเหตุจากหญิงชราไล่และไม่ให้เขาคุยด้วย แต่สิ่งที่น่าสนใจกว่าคือการพิจารณาคดีของเด็กคนนี้ที่เกิดขึ้น เนื่องจากเด็กชายผู้นี้ถูกฟ้องคดีในฐานะที่เป็น “ผู้ใหญ่” ซึ่งต้องถูกคุมขังในเรือนจำผู้ใหญ่ เรื่องดังกล่าวเป็นที่ถกเถียงกันอย่างกว้างขวางถึงการพิจารณาคดีกับเด็กที่มีอายุเพียง ๑๐ ขวบ แต่กลับถูกพิจารณาคดีในศาลของผู้ใหญ่ และถูกปฏิบัติเหมือนผู้ใหญ่ โดยมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กหลายคนให้ความเห็นว่าหากคดีนี้ถูกตัดสินจะเป็นการทำลายตรรกะ ทำลายกระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยหลายคนเห็นว่าเด็กผู้ชายคนนี้น่าจะเหมาะสมกับกระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชน ได้รับการบำบัดและให้คำปรึกษาโดยมีเป้าหมายหลักเพื่อการฟื้นฟูสภาพของเด็กไม่ใช่การจำคุก

ตัวอย่างที่สองเป็นเรื่องของเด็กชายอายุ ๑๑ ขวบ จากมลรัฐเพนซิลวาเนีย ก่อเหตุยิงแม่เลี้ยงของตัวเองที่กำลังตั้งครรรภ์กว่า ๘ เดือน เสียชีวิต หลังก่อเหตุเด็กชายถูกจับกุมและถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำ ถูกตั้งข้อหาและพิจารณาคดีในฐานะผู้ใหญ่ ทั้งนี้ ตามกฎหมายมลรัฐเพนซิลวาเนีย เด็กที่อายุเกิน ๑๐ ขวบ ขึ้นไป และถูกฟ้องร้องในข้อหาฆาตกรรมโดยเจตนาหรือกระทำการอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายจะต้องรับโทษเท่าผู้ใหญ่ ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าอาจได้รับโทษสูงสุดคือจำคุกตลอดชีวิต ขณะที่อัยการแถลงว่า เบื้องต้นไม่เชื่อว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอุบัติเหตุ หลังจากนั้นนาย

ของผู้ก่อเหตุได้พยายามยื่นอุทธรณ์ต่อศาลเพื่อไม่ให้ต้องถูกนำตัวขึ้นศาลสำหรับผู้ใหญ่ เพราะหากถูกตัดสินว่ามีความผิดจริง เขาจะต้องรับโทษจำคุกทันทีตลอดชีวิตโดยไม่มีโอกาสได้รับทัณฑ์บน และจะทำให้เขากลายเป็นนักโทษที่อายุน้อยที่สุดในประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศเดียว ที่เยาวชนสามารถที่จะถูกจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่ได้รับทัณฑ์บน (สหรัฐอเมริกากับโซมาเลียไม่ลงนามในสัตยาบรรณรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติที่ห้ามจำคุกเด็กตลอดชีวิต)

ตัวอย่างที่สาม เด็กสาวอายุ ๑๖ ปี ในมลรัฐยูทาห์ ผู้กระทำผิดได้ขโมยรถยนต์ของผู้ปกครองไปขับ จนเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุชนคนตายถึงสองศพ เหตุจากการหลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การกระทำของเธอในครั้งนี้ทำให้ผู้พิพากษาตัดสินใจนำคดีของเธอขึ้นฟ้องยังศาลปกติเช่นเดียวกับคดีของผู้ใหญ่แทนที่จะเป็นการฟ้องคดีในศาลเด็กและเยาวชนตามที่ควรจะเป็น แม้เด็กสาวจะต่อสู้คดีว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอุบัติเหตุ หากแต่เจ้าหน้าที่ก็กล่าวว่ามีหลักฐานหลายอย่างบ่งชี้ว่าการกระทำของเธอเป็นการกระทำโดยจงใจ แม้จะมีผู้ออกมาแสดงความคิดเห็นว่าการกระทำเช่นนี้อาจเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาด หากแต่ผู้พิพากษาในคดีนี้ก็ยืนยันว่าโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายแล้วสามารถทำได้

ประเทศฝรั่งเศส

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศฝรั่งเศส โดยปกติกำหนดให้เด็กที่อายุไม่เกิน ๑๓ ปี ไม่ต้องรับโทษทางอาญา ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น หรือเยาวชนที่อายุไม่เกิน ๑๘ ปี จะได้รับโทษอาญาเพียงบางส่วนรวมถึงการให้ความสำคัญด้านการศึกษแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มากกว่าการควบคุมเพื่อลงโทษ

แต่ถ้าเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงมาก ๆ เด็กและเยาวชนจะไม่ได้รับการคุ้มครองที่เป็นพิเศษใด ๆ โดยการพิจารณาพิพากษาและการกำหนดบทลงโทษจะมีความรุนแรงต่างกัน ขึ้นอยู่กับความรู้สำนึกในการกระทำความผิดเป็นสำคัญ ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาในแต่ละช่วงอายุ จะมีความรับผิดชอบทางอาญาแตกต่างกันออกไป โดยเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๖ - ๑๘ ปี เมื่อต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกอาจถูกคุมขังในเรือนจำ อาจไม่สามารถอาศัยข้ออ้างในเรื่องความเป็นเด็กหรือเยาวชนมาเป็นข้อยกเว้นได้ เนื่องจากฝรั่งเศสมีแนวโน้มว่าผู้กระทำผิดทางอาญาเป็นผู้มีอายุน้อยมากขึ้น จึงได้มีการกำหนดโทษสำหรับเด็กหรือเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง ๑๓ - ๑๘ ปี โดยกำหนดอัตราโทษจำคุกไว้อย่างสูง ๕ ปี และมาตรการทางเลือกได้แก่การคุมประพฤติ การควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ การบำบัดโดยชุมชน เป็นต้น

กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของฝรั่งเศสกำหนดเกณฑ์อายุสูงสุดของความเป็นผู้เยาว์ไว้ที่ อายุ ๑๘ ปี ฉะนั้นหากบุคคลเหล่านี้แม้จะได้กระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรงเพียงใด ก็ไม่อาจนำตัวผู้กระทำความผิดไปพิจารณายังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ การพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาของฝรั่งเศสจะอยู่ภายใต้ศาลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเท่านั้น จึงทำให้ศาลเยาวชนและครอบครัวไม่มีการโอนคดีไปพิจารณายังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา

การกระทำผิดที่ร้ายแรงมาก ๆ การพิจารณาพิพากษาคดี และการกำหนดบทลงโทษ จะมีความรุนแรงแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรู้สำนึกในการกระทำผิด โดยมาตรการสูงสุดอย่าง "การจำคุก" หากเยาวชนอายุ ๑๖ ปี แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี ได้กระทำความผิดซ้ำสองครั้งหรือมากกว่านั้น หรือกระทำความผิดอาญาร้ายแรง อาจถูกศาลพิพากษาให้จำคุก โดยไม่อาจนำความเป็นเยาวชนมาอ้างต่อศาลได้

ประเทศเยอรมนี

ศาลคดีเด็กและเยาวชนของเยอรมนีศาลจะใช้มาตรการการลงโทษจำคุกกับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนต่อเมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าการกระทำนั้นแสดงให้เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดอีกหากไม่ถูกลงโทษ และการใช้มาตรการควบคุมหรือมาตรการทางวินัยไม่เพียงพอหรือในกรณีที่ความผิดดังกล่าวมีลักษณะร้ายแรง โดยมีโทษจำคุกอย่างต่ำ ๖ เดือน แต่ไม่เกิน ๕ ปี

หากเป็นการกระทำที่มีความผิดอาญาร้ายแรงโทษจำคุกอย่างสูงจะเพิ่มขึ้นเป็นสูงสุด ๑๐ ปี (โดยไม่นำโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นในกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับเด็กและเยาวชน) แต่ไม่ว่าจะได้รับโทษจำคุกแบบใดก็ตามต้องมีการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนควบคู่กันไปเสมอ ไม่มีการโอนคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดร้ายแรงไปยังศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีธรรมดา

ประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดาได้กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน โดยถือเกณฑ์อายุขณะกระทำความผิด คือมีอายุตั้งแต่ ๑๒ ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึง ๑๘ ปี เยาวชนที่กระทำความผิดอาญาของแคนาดา ได้รับการพิจารณาและพิพากษาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวเท่านั้น ไม่ต้องมีการโอนคดีเยาวชนไปพิจารณาถึงศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา โดยการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง ถูกกำหนดไว้ดังนี้

ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาและไตร่ตรองไว้ก่อน, ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น, ความผิดฐานพยายามฆ่า, ความผิดฐานมิได้มีเจตนาฆ่าแต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย, ความผิดฐานข่มขืนผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกข่มขืนได้รับอันตรายสาหัส หากเยาวชนได้กระทำความผิดร้ายแรงและพิจารณาพฤติการณ์ทั้งปวงแล้ว เห็นว่าการลงโทษวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไม่เพียงพอ หรือไม่สามรถแก้ไขและบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้ ศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษทางอาญา แต่ก่อนนั้นจะมีการไต่สวนพิจารณาแวดล้อมต่าง ๆ อย่างรอบคอบ รวมทั้งเปิดโอกาสให้อัยการที่ปรึกษากฎหมายของเยาวชน และครอบครัวเข้าร่วมในการพิจารณาด้วย

อนึ่งการที่ศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษทางอาญาต่อเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาร้ายแรง อยู่ภายใต้หลักการที่ว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเยาวชนต้องแยกเด็ดขาดจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ใหญ่ โดยพื้นฐานของปรัชญาในการลงโทษเด็กและเยาวชนว่าเป็นการค้นหาสาเหตุของการกระทำความผิด เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข ฟื้นฟูและให้เด็กกลับคืนสู่สังคม โดยสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างปกติสุขและสังคมมีความปลอดภัย หากท้ายที่สุดศาลมีคำสั่งให้ลงโทษทางอาญาจะมีโทษจำคุกดังนี้

๑. ถ้าเยาวชนมีอายุระหว่าง ๑๔ - ๑๕ ปี ที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษอาญาสำหรับโทษอาญาระดับ First Degree murder (การฆ่าคนโดยมีเจตนาร้ายและได้วางแผนการไว้ล่วงหน้า) Second degree murder (ฆ่าโดยเกิดจากสิ่งเร้า ไม่ได้มีการเตรียมการหรือไตร่ตรองล่วงหน้า) หรือจำคุกตลอดชีวิต จะได้รับมาตรการพักโทษ หลังจากที่ต้องโทษจำคุกมาแล้ว ๕ - ๗ ปี

๒. ถ้าเยาวชนมีอายุระหว่าง ๑๖ - ๑๗ ปี ที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษอาญาสำหรับโทษอาญาระดับ First Degree murder หรือจำคุกตลอดชีวิตจะได้รับมาตรการพักโทษหลังจากที่ต้องโทษจำคุกมาแล้ว ๑๐ ปี

๓. ถ้าเยาวชนมีอายุระหว่าง ๑๖ - ๑๗ ปี ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษอาญาสำหรับโทษอาญาระดับ Second degree murder หรือจำคุกตลอดชีวิตจะได้รับมาตรการพักโทษ หลังจากที่ต้องโทษจำคุกมาแล้ว ๗ ปี

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ มีเจตนาที่จะให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบ และใช้บังคับกับผู้ใหญ่ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ ในอันที่จะปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน ให้มีชีวิตรอดปลอดภัย มีความสุขสงบ มีเสรีภาพในความคิดและ ไม่ตกเป็นเหยื่อด้วยประการทั้งปวง ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมอย่างยิ่ง โดยมีหลายฝ่ายที่เข้ามาช่วยกันเรียกร้อง ผลักดันพยายามสร้างความรับรู้ ให้กับผู้ใหญ่และเด็กทั่วโลก เป็นผลทำให้เด็กได้รับการปฏิบัติ ช่วยเหลือและดูแลดีขึ้นอย่างมากมาย เด็กมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีประมวลกฎหมายอาญาหลายมาตราที่พยายามลดทอนความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนให้เบาบางลงจนถึงการละเว้นโทษ รวมถึงการลบประวัติคดีการกระทำ ความผิด เพื่อไม่เป็นการตีตราและให้โอกาสได้กลับมาขึ้นในสังคมได้อย่างปลอดภัย

แต่ในอีกมุมหนึ่งที่โลกและสังคมไทยกำลังได้รับผลจากการกระทำ ความผิดขั้นร้ายแรงของเด็กและเยาวชนในอัตราที่สูงขึ้นและรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับจนน่าวิตก ไม่ว่าจะเป็นการปล้น ฆ่า การรุมโทรมข่มขืนเด็กและวัยรุ่น การยกพวกตีกันอย่างรุนแรงจากสาเหตุเพียงเล็กน้อย การปิดถนนเพื่อแข่งรถมอเตอร์ไซด์ การชิงทรัพย์ การทำร้ายร่างกายอย่างโหดเหี้ยม อุกอาจโดยไม่ละเว้นแม้แต่ในโรงพยาบาล คำหรือขมขานเสพติด หรือปัญหาหาค่าการตีกันของนักเรียนต่างสถาบันที่ยืดเยื้อกันยาวนาน ฯลฯ ซึ่งเรายังไม่สามารถแก้ไขปัญหาใดๆได้สำเร็จเลย

เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันรับรู้ในสิทธิและเสรีภาพต่างๆที่ผู้ใหญ่พยายามยื่นให้ และตระหนักถึงการถูกปกป้องคุ้มครองโดยกฎหมาย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นคือ เมื่อเด็กและเยาวชนบางส่วนที่ได้รับผลจากปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปัญหาจากเศรษฐกิจ ปัญหาที่สื่อและเทคโนโลยีนำมา ปัญหาจากยาเสพติดและอื่น ๆ แต่ไม่สามารถปรับตัว หรือถูกชักนำ เมื่อกระทำ ความผิดแล้วถูกจับได้ก็จะได้รับการปกป้องโดยกฎหมายเสมอ

ดังนั้นความเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษจากการกระทำ ความผิดก็จะลดน้อยลงเป็นลำดับ พวกเขาได้เรียนรู้ว่าเมื่อกระทำ ความผิดแล้วไม่ถูกจับ ก็ถือเป็นความสามารถที่ท้าทายหรือคือผู้ชนะ ถ้าถูกจับก็ถือว่าแพ้ แต่ก็ได้รับการผ่อนผัน ปล่อยตัว หรืออย่างมาก็ถูกภาคทัณฑ์ พ่อแม่มาจ่ายค่าปรับ เรื่องก็จบเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดที่ทำให้จะถูกจับทั้งเพื่อไม่เป็นการตีตราผู้กระทำผิด สิ่งก็ตามมาก็คือเด็กและเยาวชนเหล่านี้จะไม่เห็นความศักดิ์สิทธิ์ของ

กฎหมาย และจะไม่เกรงกลัวกฎหมายอีกต่อไป กล้ากระทำความผิดมากขึ้น รุนแรงขึ้น และกระทำผิดซ้ำอย่างไม่เกรงกลัว ดังที่ปรากฏให้พบเห็นและเป็นข่าวสะเทือนขวัญในปัจจุบัน

มักมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจหรือพิพากษาในคดีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดว่าเป็นการลงโทษที่เบาเกินไปหรือสาสมแก่ความผิดหรือไม่ ผู้ถูกกระทำ ความรู้สึกของผู้เสียหายและครอบครัวกลับได้รับการคุ้มครองน้อยกว่าผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็ยวชนหญิงที่ถูกคุมขัง ผู้ถูกทำร้ายร่างกาย ผู้เสียชีวิต ผู้ต้องกลายเป็นคนพิการ และท้ายที่สุด เด็กและเยาวชนกระทำความผิดที่ได้รับการลดโทษเหล่านี้มีความสำนึกในสิ่งที่ได้กระทำลงไปหรือไม่ จะมีการกลับมาทำซ้ำอีกหรือไม่

ดังนั้น หาก “หลักนิติธรรม” หมายถึง การบังคับใช้กฎหมาย อย่างเท่าเทียมกัน หรือความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ประชาชนทุกคนควรได้รับการปกป้องเช่นเดียวกัน ทุกคนมีสิทธิที่จะอยู่อย่างปราศจากความหวาดกลัว อยู่อย่างสงบ ปลอดภัย มิได้ยกเว้นไว้ให้เฉพาะเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงนั้น ความรู้สึกที่เกิดกับประชาชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะผู้ได้รับความเดือดร้อนจากพฤติกรรมที่เป็นการละเมิดสิทธิของเยาวชนในขณะนี้ กลายเป็นความไม่เท่าเทียม ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองอย่างเสมอภาค ความเจ็บแค้นที่ผู้กระทำความผิดถูกปล่อยหรือได้รับโทษเพียงเล็กน้อยไม่สาสมกับความผิดที่ได้กระทำไว้ และพร้อมจะกลับมาทำผิดซ้ำ อีกทั้งทั่วโลกยอมรับว่าเด็กและ เยาวชนกระทำความผิดทางอาญาเป็นมีจำนวนสูงขึ้น และรุนแรงขึ้น กฎหมายควรเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเคารพและปฏิบัติตาม ดังนั้น อายุและวุฒิภาวะไม่ควรนำมาเป็นเหตุในการลดโทษของเด็กและเยาวชนกระทำความผิดร้ายแรงในทุกกรณีอีกต่อไป

ในต่างประเทศเช่นสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมัน แคนาดาได้เริ่มมีการใช้มาตรการในการลงโทษแก่เยาวชนที่กระทำความผิดที่รุนแรงมาก ซึ่งถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมที่รุนแรงเกินกว่าจะเอาความผู้อ่อนเยาว์มาอ้างเพื่อการละเว้นหรือลดโทษเหมือนกรณีลู่โทษทั่วไป เพื่อเป็นการป้องปรามเยาวชนของเขาให้เกิดความเกรงกลัวและเป็นที่น่าสังเกตว่าทำไมปัญหาเด็กและ เยาวชนกระทำความผิดทางอาญาไม่ค่อยปรากฏในประเทศที่มีกฎหมายรุนแรง เช่น ประเทศจีน สิงคโปร์ ประเทศอิสลามที่เคร่งครัด

สำหรับประเทศไทย ก็ควรจะหันมาให้ความสำคัญในมาตรการนี้บ้าง เพื่อป้องปรามเยาวชนของเราให้เกิดความเกรงกลัว เกิดความยั้งคิด และน่าจะเป็นเครื่องมือในการลดการใช้ความรุนแรงลงได้บ้าง อีกทั้งเพื่อเป็นการปกป้องประชาชนโดยรวมที่ควรได้รับสิทธิในการได้รับความคุ้มครองและปกป้องเช่นกัน

ตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา เราพยายามเพิ่มเติม ผลักดัน ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แต่ไม่เคยมีการผลักดันอย่างเป็นรูปธรรมในเรื่อง **"หน้าที่และความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนต่อตนเองและสังคม"** เด็กจึงรู้แต่สิทธิของตนเอง **"เป็นผู้รับ"** เพียงด้านเดียว ดังนั้นควรเร่งสร้างจิตสำนึกในการ **"เป็นผู้ให้"** ซึ่งหมายถึง ต้องปลูกฝังให้เขารู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงมีและพึงกระทำ ควบคู่กับสิทธิและเสรีภาพ ทั้งต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นด้วย

ประการสำคัญที่สุดเราต้องรีบผลักดันให้เด็กได้ตระหนักและเกิดความภูมิใจว่าเขาคือทรัพยากรอันมีค่าที่สุดของประเทศชาติ มิใช่ของครอบครัวเท่านั้น และเขาเหล่านี้จะเป็นผู้นำพาและเป็นผู้กำหนดความเจริญรุ่งเรืองหรือความล่มสลายของประเทศชาติในอนาคต เมื่อเด็กเกิดความภูมิใจ

ในตัวเอง เห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเอง และตระหนักถึงพันธกิจที่มีต่อประเทศชาติ เขาจะเกิดความรักตัว อยากทำตัวให้มีคุณค่าและไม่คิดอยากกระทำความผิด อันเป็นหนทางที่จะลดปัญหาเยาวชนกระทำผิดลงได้อย่างยั่งยืน

